TURISTIK DESTINATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYALARNI QO‘LLASH MEXANIZMLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA)

Mansurova Zuhraxon
Toshkent Davlat iqtisodiyot universiteti
2-kurs magistranti
https://doi.org/10.5281/zenodo.23629936

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada turistik destinatsiyalarni rivojlantirishda innovatsion texnologiyalar, raqamli transformatsiya, aqlli turizm (Smart Tourism), innovatsion boshqaruv va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan foydalanishning nazariy-uslubiy hamda amaliy jihatlari tadqiq etilgan. Tadqiqot obyekti sifatida Samarqand viloyatining turistik salohiyati, tarixiy-madaniy merosi, turizm infratuzilmasi va destinatsiyalarni boshqarish tizimi tanlangan. Tadqiqot doirasida turistik destinatsiyalarning raqobatbardoshligini oshirishga ta’sir etuvchi innovatsion omillar tizimlashtirilgan, turizm xizmatlarini raqamlashtirish imkoniyatlari tahlil qilingan hamda hududda innovatsiyalarni joriy etishga to‘sqinlik qiluvchi tashkiliy, iqtisodiy va texnologik muammolar aniqlangan. Shuningdek, Samarqand viloyati turistik destinatsiyalarini rivojlantirishning integratsiyalashgan innovatsion boshqaruv modeli taklif etilgan. Ushbu model raqamli turizm platformalarini shakllantirish, sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish, turistik xizmatlarni diversifikatsiya qilish, ekologik barqarorlikni ta’minlash, investitsiyalarni rag‘batlantirish va mahalliy aholi ishtirokini kuchaytirishga asoslanadi. Tadqiqot natijasida innovatsion mexanizmlarni kompleks joriy etish hududning turistik jozibadorligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash va turizmning hududiy iqtisodiyotga qo‘shadigan hissasini kuchaytirish uchun muhim omil ekanligi asoslangan.

Kalit so‘zlar: turistik destinatsiya, innovatsiya, Samarqand viloyati, aqlli turizm, raqamli transformatsiya, turizm infratuzilmasi, destinatsiya menejmenti, raqobatbardoshlik, barqaror turizm, davlat-xususiy sheriklik.

Аннотация. В данной научной статье исследуются теоретико-методологические и практические аспекты применения инновационных технологий, цифровой трансформации, умного туризма (Smart Tourism), инновационного управления и механизмов государственно-частного партнёрства в развитии туристских дестинаций. В качестве объекта исследования выбран туристский потенциал Самаркандской области, её историко-культурное наследие, туристская инфраструктура и система управления туристскими дестинациями. Систематизированы инновационные факторы повышения конкурентоспособности туристских территорий, рассмотрены возможности цифровизации туристских услуг, а также выявлены организационные, экономические и технологические барьеры внедрения инноваций. Предложена интегрированная модель инновационного управления туристскими дестинациями Самаркандской области, основанная на использовании цифровых платформ, технологий искусственного интеллекта, диверсификации туристских продуктов, экологической устойчивости и привлечении инвестиций. Обосновано, что комплексное применение инновационных

механизмов способствует повышению туристской привлекательности региона, улучшению качества услуг и усилению вклада туризма в региональную экономику.

Ключевые слова: туристская дестинация, инновации, Самаркандская область, умный туризм, цифровая трансформация, туристская инфраструктура, конкурентоспособность, устойчивый туризм.

Abstract. This article examines the theoretical, methodological and practical aspects of applying innovative technologies, digital transformation, smart tourism, innovative governance and public-private partnership mechanisms to tourism destination development. The Samarkand region, with its historical and cultural heritage, tourism infrastructure and destination management system, is selected as the research object. The study systematizes the innovative factors influencing destination competitiveness, analyzes opportunities for digitalizing tourism services and identifies organizational, economic and technological barriers to innovation adoption. An integrated innovative destination management model is proposed for the Samarkand region. The model incorporates digital tourism platforms, artificial intelligence, tourism product diversification, environmental sustainability, investment incentives and local community participation. The findings suggest that a comprehensive approach to innovation can improve destination attractiveness, enhance service quality and strengthen tourism's contribution to regional economic development.

Keywords: tourism destination, innovation, Samarkand region, smart tourism, digital transformation, tourism infrastructure, destination management, competitiveness, sustainable tourism, public-private partnership.

Kirish. Jahon iqtisodiyotining globallashuvi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi va xalqaro turizm bozorida raqobatning kuchayishi turistik destinatsiyalarni boshqarishda innovatsion yondashuvlardan foydalanishni dolzarb vazifaga aylantirmoqda. Zamonaviy turizm industriyasida destinatsiyaning muvaffaqiyati nafaqat uning tabiiy, tarixiy va madaniy resurslariga, balki mavjud imkoniyatlardan qay darajada samarali foydalanilishi, xizmatlarning innovatsion xususiyatlari, raqamli infratuzilmaning rivojlanganligi va turistlarga yaratilgan qulayliklar bilan ham belgilanadi. Turistik destinatsiya muayyan geografik hudud doirasida turistlar uchun jozibador resurslar, infratuzilma, xizmatlar, transport-logistika tizimi va boshqaruv institutlarini birlashtiruvchi murakkab ijtimoiy-iqtisodiy tizim hisoblanadi. Bunday tizimni rivojlantirishda innovatsiyalarni joriy etish xizmat ko‘rsatish jarayonlarini takomillashtirish, resurslardan oqilona foydalanish va hududning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini mustahkamlash imkonini beradi.

O‘zbekiston Respublikasida turizmni iqtisodiyotning strategik tarmoqlaridan biri sifatida rivojlantirish, hududlarning turistik salohiyatidan samarali foydalanish, yangi turizm mahsulotlarini yaratish va xizmatlar eksportini kengaytirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Xususan, «O‘zbekiston — 2030» strategiyasida turizm sohasini rivojlantirish bilan bog‘liq ustuvor vazifalar belgilangan.

Samarqand viloyati O‘zbekistonning tarixiy-madaniy turizm markazlaridan biri bo‘lib, Buyuk ipak yo‘li merosi, noyob me’moriy obidalari, milliy hunarmandchilik an’analari, gastronomik salohiyati va xalqaro turizm infratuzilmasi bilan ajralib turadi. Samarqand shahrining «Samarqand — madaniyatlar chorrahasi» nomi bilan UNESCO Jahon merosi

ro‘yxatiga kiritilgani hududning xalqaro turizm tizimidagi ahamiyatini ko‘rsatadi. Biroq tarixiy-madaniy resurslarning mavjudligi o‘z-o‘zidan yuqori iqtisodiy samaradorlikni kafolatlamaydi. Turistlarning tashrif davomiyligini uzaytirish, turizm xarajatlarining hududda qoladigan ulushini oshirish, mavsumiylikni kamaytirish, qishloq hududlarini turistik faoliyatga jalb etish va xizmatlar sifatini xalqaro talablar darajasiga yetkazish innovatsion boshqaruv mexanizmlarini talab etadi.

Tadqiqotning maqsadi Samarqand viloyati turistik destinatsiyalarini rivojlantirishda innovatsiyalarni qo‘llashning nazariy-uslubiy asoslarini o‘rganish, mavjud imkoniyat va muammolarni tizimlashtirish hamda innovatsion rivojlanishning samarali tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: Turistik destinatsiyalar va turizm innovatsiyalarining nazariy mohiyatini aniqlash. Samarqand viloyatining innovatsion turizm salohiyatini baholash. Turistik xizmatlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish imkoniyatlarini aniqlash. Innovatsion boshqaruvning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini ishlab chiqish. Innovatsiyalar samaradorligini baholash ko‘rsatkichlari tizimini taklif etish. Samarqand viloyati turizm tizimining barqaror rivojlanishiga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish. Tadqiqot obyekti Samarqand viloyatining turistik destinatsiyalari va ularga xizmat ko‘rsatuvchi turizm infratuzilmasi. Tadqiqot predmeti turistik destinatsiyalarni rivojlantirish jarayonida innovatsiyalarni joriy etish bilan bog‘liq tashkiliy, iqtisodiy, texnologik va institutsional munosabatlar.

Adabiyotlar tahlili. Turistik destinatsiyalarni rivojlantirish va boshqarish masalalari xalqaro ilmiy adabiyotlarda keng o‘rganilgan. Jumladan, R. W. Butler tomonidan taklif etilgan turistik hududning hayotiy sikli konsepsiyasi destinatsiyalar rivojlanishini kashf etilish, jalb etilish, rivojlanish, mustahkamlanish, turg‘unlik hamda yangilanish yoki pasayish bosqichlari orqali tushuntiradi [1].

Ushbu nazariyaga ko‘ra, turistik hududning uzoq muddatli raqobatbardoshligi mavjud resurslardan foydalanish bilangina emas, balki turizm mahsulotini doimiy yangilab borish va boshqaruv tizimini o‘zgaruvchan bozor talablariga moslashtirish bilan ham bog‘liq. D. Buhalis turistik destinatsiyalarni rivojlantirishda axborot texnologiyalari va strategik marketingning ahamiyatini ta’kidlab, destinatsiyani o‘zaro bog‘langan xizmatlar va manfaatdor tomonlar tizimi sifatida talqin etadi [2]. Ushbu yondashuv turistik mahsulotning alohida korxona tomonidan emas, balki mehmonxonalar, transport tashkilotlari, ovqatlanish korxonalari, madaniy obyektlar va davlat boshqaruvi organlari hamkorligida shakllanishini ko‘rsatadi. D. Buhalis va A. Amaranggana tomonidan ilgari surilgan Smart Tourism Destination konsepsiyasi turistik hududlarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ma’lumotlar almashinuvi va raqamli xizmatlardan foydalanish orqali turistlar tajribasini yaxshilashni nazarda tutadi [3]. U. Gretzel va hammualliflar aqlli turizmni raqamli infratuzilma, axborot tizimlari, foydalanuvchilar va tashkilotlar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik asosida shakllanuvchi ekotizim sifatida izohlaydilar [4].

Innovatsion rivojlanishning iqtisodiy mohiyatini tushuntirishda J. A. Schumpeterning innovatsiyalar nazariyasi muhim o‘rin tutadi. Ushbu nazariyada yangi mahsulot, yangi ishlab chiqarish usuli, yangi bozor, yangi resurs manbasi va tashkiliy o‘zgarishlar iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi omillari sifatida ko‘rsatilgan [5].

Mazkur yondashuvlarni turizm sohasiga tatbiq etish natijasida turistik destinatsiyalardagi innovatsiyalarni beshta asosiy guruhga ajratish mumkin.

Innovatsiya turi	Mazmuni	Samarqand uchun qo‘llash imkoniyati
Mahsulot innovatsiyasi	Yangi turistik xizmat va marshrutlar	Gastronomik, ziyorat va qishloq turizmi paketlari
Texnologik innovatsiya	Raqamli vositalar va avtomatlashtirish	QR-gid, AR/VR, mobil ilovalar
Boshqaruv innovatsiyasi	Yangi muvofiqlashtirish va boshqaruv tizimi	Destinatsiyani boshqarish tashkiloti (DMO)
Marketing innovatsiyasi	Turistlarni jalb qilishning yangi usullari	Maqsadli raqamli reklama, shaxsiylashtirilgan takliflar
Ekologik innovatsiya	Resurs tejamkor va barqaror yechimlar	Chiqindilarni boshqarish, yashil transport

Shunday qilib, innovatsion turizmni faqat raqamli texnologiyalarni qo‘llash bilan cheklash maqsadga muvofiq emas. U turizm mahsuloti, boshqaruv, marketing, moliyalashtirish va ekologik barqarorlikni qamrab oluvchi kompleks jarayon sifatida qaralishi zarur.

Tadqiqot natijalari va muhokama. Tadqiqot natijasida Samarqand viloyati turistik destinatsiyalarini innovatsion rivojlantirishning integratsiyalashgan modeli ishlab chiqildi.

Model uchta o‘zaro bog‘liq darajadan tashkil topadi.

Birinchi daraja — institutsional muhit. Davlat boshqaruvi, qonunchilik, investitsiya siyosati, hududiy strategiya va manfaatdor tomonlar hamkorligini qamrab oladi.

Ikkinchi daraja — innovatsion infratuzilma. Raqamli platformalar, axborot tizimlari, startaplar, innovatsion xizmatlar va ilmiy-ta’lim salohiyatini birlashtiradi.

Uchinchi daraja — turistik va ijtimoiy-iqtisodiy natijalar. Turistlar qoniqishi, xizmatlar sifati, hududiy daromadlar, bandlik, raqobatbardoshlik va ekologik barqarorlikni ifodalaydi.

Innovatsion rivojlanishning integral baholash tizimi. Taklif etilgan modelni amaliyotda baholash uchun beshta asosiy ko‘rsatkichdan iborat integral indeksdan foydalanish mumkin.

Ko‘rsatkich	Vazn koeffitsiyenti
Raqamli infratuzilma rivojlanganligi	0,25
Turistik xizmatlar innovatsionligi	0,20
Boshqaruv va institutsional hamkorlik	0,20
Investitsion va tadbirkorlik faolligi	0,20
Ekologik va ijtimoiy barqarorlik	0,15
Jami	1,00

Innovatsion rivojlanish indeksining taklif etilayotgan vazn koeffitsiyentlari. Vaznlar ekspert baholash yoki boshqa empirik usul orqali keyinchalik aniqlashtirilishi kerak.

Har bir ko‘rsatkich 0 dan 1 gacha normallashtiriladi. Rag‘batlantiruvchi ko‘rsatkichlar uchun quyidagi min–max formuladan foydalanish mumkin:

$$K_i = \frac{X_i - X_{min}}{X_{max} - X_{min}}$$

Cheklovchi ko‘rsatkichlar, masalan, ekologik ifloslanish yoki xizmatlardan norozilik darajasi uchun teskari normallashtirish qo‘llanadi.

Taklif etilayotgan baholash shkalasi:

0,00–0,39 — past innovatsion rivojlanish;

0,40–0,59 — o‘rtacha rivojlanish;
0,60–0,79 — yuqori rivojlanish;
0,80–1,00 — juda yuqori rivojlanish.

Ushbu chegaralar ham mualliflik metodik taklifi bo‘lib, empirik kalibrlashdan so‘ng qo‘llanishi maqsadga muvofiq.

Namunaviy hisob-kitob. Integral indeksning ishlashini namoyish qilish maqsadida shartli ko‘rsatkichlar asosida hisob-kitob amalga oshiriladi.

Yo‘nalish	Shartli baho	Vazn	Natija
Raqamli infratuzilma	0,65	0,25	0,1625
Xizmatlar innovatsionligi	0,70	0,20	0,1400
Institutsional boshqaruv	0,60	0,20	0,1200
Investitsion faollik	0,75	0,20	0,1500
Ekologik barqarorlik	0,55	0,15	0,0825
Jami		1,00	0,6550

Innovatsion rivojlanish indeksini hisoblashning shartli namunasi. Keltirilgan baholar real statistik kuzatuvlar emas.

Hisoblash natijasi:

$I_{TD} = 0{,}655$ Taklif etilgan tasnif bo‘yicha bu yuqori innovatsion rivojlanish darajasiga to‘g‘ri keladi. Biroq mazkur qiymat faqat metodikaning matematik ishlashini ko‘rsatadi va Samarqand viloyatining amaldagi holatini ifodalamaydi.

Innovatsion loyihalarning iqtisodiy samaradorligini baholash. Turistik innovatsiyalarning iqtisodiy natijasini baholash uchun turistlarning o‘rtacha xarajatlari, tashrif davomiyligi va turistik xizmatlardan olinadigan daromad ko‘rsatkichlaridan foydalanish mumkin.

Turizm daromadining soddalashtirilgan modeli:

$$R = N \times L \times E$$

Bu yerda:

R— turistik xarajatlarning umumiy hajmi;
N— turistlar soni;
L— bir turistning o‘rtacha qolish muddati, kun;
E— bir turistning kunlik o‘rtacha xarajati.

Masalan, shartli ssenariyda yiliga 100 ming turist, o‘rtacha 2 kunlik tashrif va kuniga 80 AQSH dollari xarajat nazarda tutilsa:

$$R_0 = 100000 \times 2 \times 80$$
$$R_0 = 16\,000\,000 \text{ AQSH dollari}$$

Innovatsion xizmatlar natijasida o‘rtacha qolish muddati 2,5 kunga, kunlik xarajat esa 88 dollarga yetgan deb faraz qilinsa:

$$R_1 = 100000 \times 2{,}5 \times 88$$
$$R_1 = 22\,000\,000 \text{ AQSH dollari}$$

Demak, shartli ssenariy bo‘yicha turistik xarajatlar hajmi 37,5 foizga oshadi.

Innovatsiyalar joriy etilishidan oldingi va keyingi shartli ssenariy
Turistik xarajatlar hajmi, million AQSH dollari. Real prognoz emas.
0 mln $6 mln $12 mln $18 mln $24 mln $Boshlang‘ichInnovatsion

Mazkur hisob-kitob innovatsion xizmatlar turistlarning tashrif davomiyligi va xarajatlarini oshirgan taqdirda yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan iqtisodiy imkoniyatni ko‘rsatadi. Haqiqiy ta’sirni aniqlash uchun nazorat guruhi, vaqt qatorlari yoki tajriba loyihalari asosida sababiy bog‘liqlikni baholash talab qilinadi.

Samarqand viloyatida innovatsion mexanizmlarni joriy etishning ustuvor yo‘nalishlari. Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, Samarqand viloyatida turistik destinatsiyalarni innovatsion rivojlantirish bo‘yicha 2027–2030-yillarga mo‘ljallangan bosqichma-bosqich chora-tadbirlar tizimi taklif etiladi.

Bosqich	Amalga oshiriladigan tadbirlar	Kutiladigan natija
2027-yil	Turistik resurslarni raqamli inventarizatsiya qilish, DMO faoliyatini muvofiqlashtirish	Yagona axborot bazasi va boshqaruv tizimi
2028-yil	Smart Tourism platformasini tajriba tariqasida joriy etish, elektron xizmatlarni integratsiyalash	Turistlar uchun qulaylik va xizmatlar shaffofligi
2029-yil	AR/VR, sun’iy intellekt va turizm analitikasini kengaytirish	Turistik mahsulotlarning innovatsionligi
2030-yil	Raqamli tizimlarni tumanlar bo‘yicha kengaytirish, natijalarni baholash	Raqobatbardosh va barqaror turizm ekotizimi

Samarqand viloyatida innovatsion turizm mexanizmlarini joriy etishning taklif etilayotgan yo‘l xaritasi. Muallif ishlanmasi.

Ushbu chora-tadbirlar O‘zbekistonning uzoq muddatli turizm siyosati bilan uyg‘unlashtirilishi lozim. «O‘zbekiston — 2030» strategiyasining amaldagi maqsadli ko‘rsatkichlarida 2030-yilgacha xorijiy turistlarning yillik sonini 20 million nafarga, turizm xizmatlari eksportini 6 milliard AQSH dollariga yetkazish belgilangan. Mazkur ko‘rsatkichlar respublika miqyosiga tegishli bo‘lib, Samarqand viloyatining alohida prognozi hisoblanmaydi. Innovatsion rivojlanishning samaradorligini ta’minlash uchun har bir bosqichda aniq natijadorlik ko‘rsatkichlarini belgilash muhim. Jumladan, raqamli xizmatlardan foydalanuvchi turistlar ulushi, elektron bronlashlar soni, turistik xizmatlardan qoniqish darajasi, o‘rtacha tashrif davomiyligi, mahalliy tadbirkorlarning turizm qiymat zanjiridagi ishtiroki va ekologik yuklama ko‘rsatkichlari muntazam monitoring qilinishi zarur.

Ilmiy yangilik va amaliy ahamiyat. Mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligi Samarqand viloyati turistik destinatsiyalarini rivojlantirishda innovatsiyalarni qo‘llashga doir kompleks konseptual yondashuv ishlab chiqilganligida namoyon bo‘ladi. Birinchidan, turistik destinatsiyalarda innovatsion rivojlanishning tashkiliy-institutsional, raqamli-texnologik, moliyaviy-iqtisodiy, marketing, kadrlar va ekologik mexanizmlari yagona tizim sifatida tasniflandi. Ikkinchidan, turistik destinatsiyalarning innovatsion rivojlanish darajasini baholash uchun beshta asosiy omilga asoslangan integral indeks taklif etildi. Uchinchidan, Samarqand viloyatining tarixiy-madaniy xususiyatlarini hisobga oluvchi «Smart Samarkand Tourism» raqamli platformasining funksional modeli ishlab chiqildi. To‘rtinchidan, innovatsion rivojlanishning institutsional muhit, texnologik infratuzilma va ijtimoiy-iqtisodiy natijalar o‘rtasidagi bog‘liqlikka asoslangan integratsiyalashgan boshqaruv modeli taklif qilindi. Beshinchidan, innovatsiyalarni bosqichma-bosqich joriy etishning 2027–2030-yillarga mo‘ljallangan namunaviy yo‘l xaritasi shakllantirildi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundan iboratki, taklif etilgan mexanizmlardan Samarqand viloyatining hududiy turizm dasturlarini ishlab chiqish, turizm korxonalarining innovatsion faoliyatini rejalashtirish, turizm xizmatlarini

raqamlashtirish hamda hududiy raqobatbardoshlikni baholashda metodik asos sifatida foydalanish mumkin.

Xulosa. O‘tkazilgan nazariy-uslubiy tahlillar Samarqand viloyatida turistik destinatsiyalarni rivojlantirishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biri innovatsion texnologiyalar va boshqaruv mexanizmlarini kompleks joriy etish ekanligini ko‘rsatdi. Samarqand viloyatining boy tarixiy-madaniy merosi, xalqaro turizm bozorida tanilganligi, turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish imkoniyatlari va mavjud infratuzilmasi innovatsion rivojlanish uchun muhim shart-sharoit yaratadi. Shu bilan birga, turizmning barqaror rivojlanishini ta’minlashda xizmatlar sifati, raqamli integratsiya, malakali kadrlar, investitsion faollik va ekologik boshqaruv bilan bog‘liq masalalarni tizimli hal etish talab qilinadi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi: Destinatsiyalarni boshqarish tizimini takomillashtirish. Samarqand viloyatida turizmni boshqaruvchi tashkilotlar, xususiy sektor va mahalliy hamjamiyatlar o‘rtasidagi hamkorlikni DMO tamoyillari asosida rivojlantirish. Yagona raqamli turizm platformasini shakllantirish. Turistik obyektlar, mehmonxonalar, transport xizmatlari, gidlar va turistik marshrutlarni integratsiyalashgan axborot tizimida birlashtirish. Sun’iy intellekt va immersiv texnologiyalarni joriy etish. Tarixiy-madaniy obyektlarda AR/VR, ko‘p tilli raqamli gidlar va shaxsiylashtirilgan sayohat tavsiyalaridan foydalanish. Innovatsion turistik mahsulotlarni diversifikatsiya qilish. Ziyorat, gastronomik, qishloq, ekologik va ishbilarmonlik turizmini zamonaviy xizmatlar bilan uyg‘unlashtirish. Moliyalashtirish mexanizmlarini kengaytirish. Turizm innovatsiyalarini davlat-xususiy sheriklik, grantlar, xususiy investitsiyalar va startaplarni qo‘llab-quvvatlash orqali rag‘batlantirish. Kadrlar salohiyatini oshirish. Turizm mutaxassislarini raqamli marketing, sun’iy intellekt, turizm analitikasi va innovatsion menejment yo‘nalishlarida tayyorlash. Innovatsiyalar samaradorligini baholash tizimini joriy etish. Turistik destinatsiyalarning raqamli rivojlanishi, xizmatlar sifati, investitsion faolligi va ekologik barqarorligini integral indeks asosida muntazam baholash. Madaniy meros va ekologik muvozanatni saqlash. Turistik oqimni boshqarishda raqamli monitoringdan foydalanish va innovatsion loyihalarni tarixiy obyektlarning muhofaza talablariga mos ravishda amalga oshirish. Umuman olganda, Samarqand viloyatida turistik destinatsiyalarni innovatsion rivojlantirish hududning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini oshirish, turizm xizmatlarining qo‘shilgan qiymatini ko‘paytirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va mahalliy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishga xizmat qilishi mumkin. Tadqiqotning asosiy ilmiy xulosasi shundan iboratki, turistik destinatsiyalarning uzoq muddatli raqobatbardoshligini ta’minlash uchun innovatsiyalarni alohida texnologik yangiliklar sifatida emas, balki boshqaruv, moliyalashtirish, raqamli infratuzilma, inson kapitali va ekologik barqarorlikni birlashtiruvchi kompleks iqtisodiy mexanizm sifatida joriy etish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Butler, R. W. (1980). The Concept of a Tourist Area Cycle of Evolution: Implications for Management of Resources. The Canadian Geographer, 24(1), 5–12. DOI: 10.1111/j.1541-0064.1980.tb00970.x.
2. Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of the Future. Tourism Management, 21(1), 97–116. DOI: 10.1016/S0261-5177(99)00095-3.

3. Buhalis, D., Amaranggana, A. (2014). Smart Tourism Destinations. In: Information and Communication Technologies in Tourism 2014. Springer, 553–564.
4. Gretzel, U., Sigala, M., Xiang, Z., Koo, C. (2015). Smart Tourism: Foundations and Developments. Electronic Markets, 25, 179–188. DOI: 10.1007/s12525-015-0196-8.
5. Schumpeter, J. A. (1934). The Theory of Economic Development. Harvard University Press.
6. OECD/Eurostat. (2018). Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. 4th Edition. OECD Publishing.
7. UNESCO World Heritage Centre. Samarkand – Crossroad of Cultures. UNESCO rasmiy ma’lumotlari.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-son Farmoni. «O‘zbekiston — 2030» strategiyasi to‘g‘risida. Lex.uz.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-dekabrdagi PQ-445-son qarori. Samarqand viloyatining turizm va transport salohiyatidan samarali foydalanish bo‘yicha chora-tadbirlar.
10.